

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๙
วันศุกร์ ที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๘
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายวรชิต สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๖. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๘. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๙. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๐. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๑. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๒. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๓. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๔. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๕. นายอุดม รัฐอมฤต	กรรมการ
๑๖. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๗. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๙. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	(ลาการประชุม)
๒. นายนิติพันธ์ เชื้อบุญชัย	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

๒. นายเจษฎ์ โทณะวนิก

๓. ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์

ผู้ที่คณะกรรมการเชิญมาชี้แจงแสดงความเห็นและให้ข้อเสนอแนะ

๑. ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒. พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๓. นายบุญ ฐาปนดุลย์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๔. นายรักษเกชา แฉฉวย

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ศาสตราจารย์พิเศษธานีกร กรียวิเชียร มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศไทยมายังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือเป็นข้อคิดเห็นที่น่าสนใจ รายละเอียดตามเอกสารที่ได้สำเนาแจกต่อที่ประชุมแล้ว

ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมให้เลื่อนรับรองบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๑ วันอังคาร ที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ ครั้งที่ ๒ วันพุธ ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ ครั้งที่ ๓ วันพฤหัสบดี ที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ ครั้งที่ ๔ วันศุกร์ ที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ครั้งที่ ๕ วันจันทร์ ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๘ ครั้งที่ ๖ วันอังคาร ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘ ครั้งที่ ๗ วันพุธ ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๘ และครั้งที่ ๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘ ออกไปก่อน

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

๓.๑ พิจารณาปัญหาอุปสรรคและหาแนวทางการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวเชิญประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน และเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า ควรคงบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และองค์ประกอบ วิธีการสรรหา การเลือกและการให้ความเห็นชอบวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาได้ผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทบทวนอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ๖ ประการ ดังนี้

๑. การถูกจำกัดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการตรวจสอบหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบกำนันและผู้ใหญ่บ้าน การถูกจำกัดในการตรวจสอบคณะกรรมการหรือบอร์ด (board) ต่าง ๆ ของรัฐวิสาหกิจและสภามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะ กสทช. ซึ่งคณะกรรมการหรือบอร์ด (board) ถือเป็นที่มาของการตัดสินใจในเชิงนโยบายที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ จึงควรให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบทั้งในส่วนของคณะกรรมการหรือบอร์ด (board) และในส่วนของรายบุคคล เพื่อให้มีการตรวจสอบการทุจริตในภาครัฐทุกระดับ

๒. ควรเพิ่มอำนาจให้ผู้ตรวจการแผ่นดินในกรณีที่มีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานของรัฐที่มีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยหากหน่วยงานนั้นไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ถือเป็นการทำผิดวินัย เช่นเดียวกับการขัดมติคณะรัฐมนตรี

๓. ในระหว่างที่มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งอาจจะเป็นช่วงที่ผู้ร้องเรียนอาจจะได้รับความเดือดร้อนและเจ้าหน้าที่ของรัฐกำลังดำเนินการ ขอให้มีการคุ้มครองชั่วคราว ๓๐ วัน เพื่อตรวจสอบว่า คำร้องของผู้ร้องเรียนมีเหตุผลหรือไม่ ซึ่งเป็นการป้องกันสิทธิของประชาชนในเบื้องต้น จากนั้นจึงดำเนินการแก้ไขปัญหาดังต่อไป

๔. การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มีมติใหม่ในการตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรมนัการเมือง ข้าราชการประจำ และส่งเสริมให้ข้าราชการประจำมีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น รวมถึงภาคประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนัการเมืองและข้าราชการเป็นปัญหาระดับชาติที่รัฐบาลควรจะให้ความสำคัญโดยการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนเป็นคนดีและคนเก่ง

๕. การปฏิบัติงานด้านคุณธรรมจริยธรรมมีปัญหาในเรื่องงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีจำนวนน้อย จึงเสนอให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบอำนาจรัฐมีงบประมาณพิเศษที่แยกออกจากสำนักงบประมาณ โดยเสนอให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบอำนาจรัฐ จำนวนร้อยละ ๑ หรือร้อยละ ๐.๗๕ ของงบประมาณทั้งหมด เพราะหากรัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้จำนวนน้อย ความเข้มข้นในการตรวจสอบก็จะน้อยตามไปด้วย

๖. ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงความเป็นเอกเทศเช่นเดิม เพราะผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินงานอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นองค์กรของประเทศไทย ปัจจุบันประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นประธานของกลุ่ม

ผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับภูมิภาคเอเชีย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังทำหน้าที่ประสานงานกับประเทศของผู้ต้องหาชาวต่างชาติที่ถูกดำเนินคดีในประเทศไทยโดยไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร เพื่อหาแนวทางให้ความช่วยเหลือต่อไป

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินในการนำเรื่องหรือปัญหาต่าง ๆ มาพิจารณาสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียน ที่ผ่านมามีเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในประเด็นเรื่องความเดือดร้อนที่กระทบต่อความเสียหายของส่วนรวมและเรื่องที่เป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น กรณีราษฎรที่ได้รับผลกระทบในเรื่องของเสียง กลิ่น และสารพิษ จากการดำเนินการของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ซึ่งกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ รัฐบาลจึงจัดสรรที่ดินทำกินแห่งใหม่ให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ทั้งนี้ โดยมีผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องนี้จนกระทั่งได้ข้อยุติ ดังนั้น หากคงอำนาจให้ผู้ตรวจการแผ่นดินนำเรื่องหรือปัญหาต่าง ๆ มาพิจารณาสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียน ก็จะสามารถคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและลดผลกระทบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นของประชาชนส่วนใหญ่ได้

๒. ประเด็นเรื่องจริยธรรม ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยจริยธรรม จึงควรยกร่างกฎหมายว่าด้วยจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานกลางเสียก่อน แล้วจึงนำไปสู่การทำประมวลจริยธรรมของแต่ละองค์กรและวิชาชีพ

๓. การร่างรัฐธรรมนูญจะต้องระดมความคิดเห็นจากองค์กรใหม่ ๆ ที่เพิ่มขึ้นจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่มีเหตุผลเพื่อสนับสนุนบทบาทของภาคประชาชน แต่ภาคประชาชนหลายพื้นที่กลับถูกรวบงำจากฝ่ายการเมือง นอกจากนี้ ยังทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณที่เป็นรายจ่ายประจำ โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรเพิ่มความเข้มแข็งให้กับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้องค์กรเหล่านี้เป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

๔. ประเด็นเรื่องการร้องเรียนของประชาชนต่อองค์กรอิสระมีความซ้ำซ้อน การร้องเรียนถือเป็นสิทธิของประชาชนที่จะร้องเรียนไปยังหลายหน่วยงานตั้งแต่ระดับล่างถึงระดับบน จึงเสนอให้มีการบูรณาการระหว่างองค์กรอิสระต่าง ๆ ในเรื่องการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของประชาชน

๕. การกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๘ เขียนไว้สั้นมาก ซึ่งจะทำให้เกิดข้อถกเถียงในการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงควรบัญญัติอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ในร่างรัฐธรรมนูญให้ละเอียดเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

นายบุญ ฐาปนดุลย์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า การวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีผลบังคับเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาล จะทำอย่างไรให้การวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินมีผลบังคับในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่ควรให้มีผลบังคับเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาล เพราะหากไม่กำหนดให้มีผลบังคับเลย การวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะไร้ผล

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า ความในมาตรา ๒๔๔ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของการตรวจสอบฝ่ายบริหารทั้งการไม่ปฏิบัติหน้าที่ และการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งทำให้ประชาชนเสียหาย และอำนาจหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ การพิจารณาหรือสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำใดกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ (own motion) ซึ่งที่ผ่านมาผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการในเรื่อง

การวิจัยและยกร่างกฎหมายกำหนดโทษกรณีคนไทยถือที่ดินแทนคนต่างด้าวเพื่อเป็นการปกป้องผืนแผ่นดินไทย โดยขณะนี้กฎหมายดังกล่าวอยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และอีกเรื่องที่มีความสำคัญ คือ เรื่องอำนาจในการควบคุมกิจการของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่านอกจากจะพิจารณาว่าสัดส่วนการถือหุ้นของคนต่างด้าวไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดแล้ว ยังจะต้องพิจารณาด้วยว่าอำนาจในการควบคุมนั้นอยู่กับคนต่างด้าวหรือไม่ เพราะอาจเกิดกรณีที่คนไทยถือหุ้นแทนคนต่างด้าวได้ ในรัฐธรรมนูญควรคงอำนาจหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ เพราะจะทำให้มีหน่วยงานที่คอยติดตามและรายงานว่ามีการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญมากน้อยเพียงใด มีกฎหมายที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญมีจำนวนเท่าใด รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อประชาชน การกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางสามารถเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ในกรณีที่มีความจำเป็นในการแก้ปัญหาซึ่งเกิดจากการใช้รัฐธรรมนูญ จะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองมากยิ่งขึ้น โดยการเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องมีการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล และวิจัยเป็นอย่างดีเสียก่อน

ที่ประชุมสอบถามประเด็นเพิ่มเติม ดังนี้

- มีกรรมการสอบถามว่า การดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินหลังจากรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนมีกระบวนการอย่างไร

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า หลังจากรับเรื่องร้องเรียนแล้วจะมีการตรวจสอบว่าเรื่องดังกล่าวอยู่ในขอบเขตอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าอยู่ในขอบเขตอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะมีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีความถนัดในแต่ละด้านดำเนินการสอบสวน และมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ถูกร้องเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้มีการชี้แจงเป็นหนังสือส่งมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน จากนั้นจะมีการพิจารณาหาข้อยุติในประเด็นที่มีการร้องเรียน หากยังไม่ได้ข้อยุติหรือยังได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนก็จะมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ถูกร้องเรียนให้ชี้แจงอีกครั้ง รวมทั้งมีหนังสือไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อให้ชี้แจงหักล้างการชี้แจงของผู้ถูกร้องเรียนด้วย เมื่อได้รับข้อมูลต่าง ๆ จากทุกฝ่ายครบถ้วนแล้วก็จะมีการพิจารณาวินิจฉัย กระบวนการในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการนั้นมีขั้นตอนน้อยทำให้สามารถดำเนินการได้ด้วยความเร็ว ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีเจ้าหน้าที่ที่เป็นพนักงานสอบสวนประมาณ ๙๐ คน และในอนาคตสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีการฝึกอบรมให้บุคลากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- มีกรรมการสอบถามว่า หลังจากที่ประชาชนร้องเรียนหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการในลักษณะของการเจรจาประนีประนอมระหว่างประชาชนกับหน่วยงานต่าง ๆ จนได้ข้อยุติ หรือไม่อย่างไร

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า บางกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยประนีประนอมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ กับประชาชน โดยยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย ตัวอย่างเช่น กรณีการเรียกเก็บค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาจากเกณฑ์การเรียกเก็บขั้นต่ำซึ่งเกินจากจำนวนไฟฟ้าและน้ำประปาที่ประชาชนใช้จริง

- มีกรรมการสอบถามว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมมีอำนาจหน้าที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร มีความซ้ำซ้อนกันหรือไม่

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมจะมีอำนาจหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนหรือร้องทุกข์ของข้าราชการเป็นหลักเท่านั้น

โดยข้าราชการส่วนใหญ่หากมีเรื่องร้องเรียนหรือร้องทุกข์ก็จะเสนอไปยังคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม แต่หากเสนอมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะพิจารณาดำเนินการให้ตามกระบวนการและต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกินอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ร้องเรียนเป็นเรื่องการไม่บริหารงานตามกฎหมายเป็นกรณีที่เกิดกฎหมาย ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะรับไว้พิจารณา แต่ถ้าเป็นเรื่องการใช้ดุลพินิจในการบริหารงานบุคคลโดยตรงผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่รับพิจารณา ในส่วนของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมจึงควรคงไว้ เนื่องจากมีอำนาจหน้าที่ในส่วนที่ไม่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

- มีกรรมการสอบถามว่า มีผู้ร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเฉลี่ยปีละเท่าไร ดำเนินการแล้วเสร็จจำนวนเท่าไร และผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศอื่นมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมด้วยหรือไม่

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องร้องเรียนปีละประมาณ ๓,๐๐๐ เรื่อง ในระยะเวลา ๑๕ ปีที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องร้องเรียนประมาณ ๓๖,๐๐๐ เรื่อง ดำเนินการแล้วเสร็จร้อยละ ๙๒ จำนวนประมาณ ๓๓,๐๐๐ เรื่อง เรื่องที่ดำเนินการไม่แล้วเสร็จส่วนหนึ่งเกิดมาจากปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือมีการถอนเรื่องร้องเรียนออกไป ส่วนในปี ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบันมีเรื่องร้องเรียนจำนวน ๒,๙๐๖ เรื่อง ดำเนินการแล้วเสร็จร้อยละ ๔๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีเป้าหมายในการดำเนินการว่าเรื่องร้องเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ จะต้องดำเนินการแล้วเสร็จภายในหนึ่งปี ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้วย (หนึ่งในสามของประเทศทั้งหมดที่มีผู้ตรวจการแผ่นดินรวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกา)

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า หน่วยงานราชการร้อยละ ๙๐ จะปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน แต่หน่วยงานราชการร้อยละ ๑๐ เพิกเฉยไม่ดำเนินการ เพราะทราบว่าผู้ตรวจการแผ่นดินไม่สามารถบังคับให้มีการดำเนินการได้ เพื่อแก้ไขปัญหาการเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินอาจกำหนดว่าหากหน่วยราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติจะต้องถูกดำเนินการทางวินัย

- มีกรรมการสอบถามว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวิธีการบริหารในการแยกเรื่องร้องเรียนที่มีความสำคัญกับเรื่องร้องเรียนเล็กน้อยอย่างไร

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องร้องเรียนมาก็จะพิจารณาว่าเรื่องนั้นมีผลกระทบต่อประชาชนคนเดียวหรือกระทบต่อประชาชนโดยรวม และพิจารณาด้วยว่าเรื่องนั้นมีความยุ่งยากซับซ้อนหรือไม่ โดยเรื่องที่มีความสำคัญและเป็นผลงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น กรณีการส่งคืนทองคำธรรมชาติของ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นเงินกว่า ๓๒,๐๐๐ ล้านบาท กรณีกระทรวงการต่างประเทศดำเนินการผิดขั้นตอนในการออกหนังสือเดินทางให้อดีตนายกรัฐมนตรี และเรื่องการถอดยศอดีตนายกรัฐมนตรี เป็นต้น กรณีการเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า เป็นการเก็บภาษีในลักษณะหนึ่ง จึงต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบ การใช้อำนาจในทางบริหารจัดการตั้งกองทุนขึ้นจึงไม่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย ในส่วนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการที่เป็นประโยชน์โดยไม่มีการร้องเรียนแต่เป็นส่วนที่กระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ (own motion) เช่น การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนระบบการศึกษาโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน นอกจากจะต้องมีการศึกษาที่ดีแล้ว ยังจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไปด้วย และเรื่องการปรับปรุงการผังเมืองโดยการเสนอร่างกฎหมายนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดิน เป็นต้น

- มีกรรมการสอบถามว่า การฟ้องคดีของผู้ตรวจการแผ่นดินไปยังศาลปกครองตามอำนาจหน้าที่กรณีหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการตามกฎหมายหรือดำเนินการไม่ถูกต้องมีการดำเนินการเป็นอย่างไรในปัจจุบัน และมีเจ้าหน้าที่ซึ่งสามารถดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า ปัจจุบันมีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด ๑ คดี คือ เรื่องที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ออกกฎระเบียบให้มีการทำเหมืองในที่ดิน ส.ป.ก. ซึ่งไม่เป็นไปตามความในมาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

- มีกรรมการสอบถามว่า สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินควรเผยแพร่ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากบางครั้งคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจะตั้งงบประมาณโดยอาศัยเหตุที่หน่วยงานนั้นไม่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์

นายรักษเกชา แฉฉ่าย เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า เมื่อมีเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีการลงข้อมูลไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ไว้ตั้งแต่ต้นทุกครั้ง และจะมีการแจ้งกลับไปยังผู้ร้องภายในสามวัน ส่วนการแยกเรื่องร้องเรียนนั้นจะมีการพิจารณาว่าเรื่องร้องเรียนนั้นกระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือเป็นเรื่องร้องเรียนรายกรณี ในการดำเนินการนอกเหนือจากการให้หน่วยงานต่าง ๆ ชี้แจงเป็นหนังสือแล้ว บางครั้งผู้ตรวจการแผ่นดินจะไปประชุมในพื้นที่ที่มีการร้องเรียนด้วย ซึ่งที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี จากนั้นเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยแล้วว่าหน่วยงานดำเนินการถูกต้องก็จะมีกรอธิบายให้ผู้ร้องเรียนได้รับทราบเพื่อให้เกิดความเข้าใจ หากหน่วยงานดำเนินการไม่ถูกต้องก็จะเสนอแนะให้มีการแก้ไข หากไม่ดำเนินการแก้ไข ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะรายงานไปตามลำดับโดยเริ่มจากอธิบดี รัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี และสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งคล้ายกับการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศต่าง ๆ นอกจากนั้น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีระบบร้องเรียนด้วยวาจา ซึ่งเมื่อรวมกับเรื่องร้องเรียนที่เป็นหนังสือแล้วปีหนึ่งจะมีเรื่องร้องเรียนเฉลี่ย ๑๐,๐๐๐ เรื่อง ในกรณีที่ไม่อยู่ในอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะมีคำแนะนำให้ไปร้องเรียนที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีที่มีผลกระทบกับประชาชนในวงกว้าง ดังนี้ ๑. เรื่องการตัดสิทธิไม่ให้สมัครสอบเพื่อดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาเพราะเหตุร่างกายพิการซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่สามารถห้ามมิให้สมัครได้ ๒. เรื่องการยื่นแบบเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของหญิงและชายที่จดทะเบียนสมรสกันแล้ว ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้สามารถแยกกันยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ ๓. กรณีพระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ กำหนดให้หญิงที่จดทะเบียนสมรสต้องใช้นามสกุลของสามีเท่านั้น ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นต้น การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับความร่วมมือค่อนข้างจำกัดจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีอุปสรรคพอสมควรในการดำเนินการ รวมทั้งมีปัญหาข้อโต้แย้งว่าประมวลจริยธรรมที่จะต้องใช้เป็นฐานในการตรวจสอบใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเท่านั้น ไม่รวมถึงพฤติกรรมก่อนการดำรงตำแหน่งด้วย ในการแก้ไขปัญหานี้อาจจะต้องมีมาตรการในการสกัดกั้นบุคคลที่มีปัญหาในด้านจริยธรรมก่อนที่จะมาสมัครรับเลือกตั้ง การดำเนินการในส่วนนี้ของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นกฎหมายกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องส่งให้กับผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกพิจารณา ดำเนินการ อาจทำให้มีการช่วยเหลือกันได้ มาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นอาจจะต้องมีการสอบสวนหาข้อเท็จจริงให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งความ

ในมาตรา ๓๙ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เปิดช่องให้มีการไต่สวนและเปิดเผยต่อสาธารณะได้ในกรณีที่มีความร้ายแรง

ประธานกรรมการสอบถามว่า ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีเจ้าหน้าที่จำนวนเท่าใด เมื่อมีการรับเรื่องร้องเรียนและแจ้งกลับไปยังผู้ร้องเรียนแล้วใครจะเป็นผู้พิจารณาดำเนินการต่อไป และเมื่อใดกระบวนการในการพิจารณาเรื่องเรียนจะไปถึงขั้นตอนการพิจารณาวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด ๒๓๔ คน โดยเป็นเจ้าพนักงานสอบสวนประมาณ ๙๐ คน นอกนั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน การบริหารงานจะมีลักษณะเป็น flat organization โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ หลายฝ่าย เมื่อรับเรื่องร้องเรียนแล้วจะมีการพิจารณาเบื้องต้นก่อนว่าเข้าเงื่อนไขที่จะสามารถรับไว้ได้หรือไม่ หากรับเรื่องไว้ก็มีการมอบหมายเรื่องนั้นไปให้ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน จากนั้นผู้อำนวยการสำนักสอบสวนก็จะมอบหมายไปให้เจ้าพนักงานสอบสวนเพื่อกำหนดแผนการสอบสวนและดำเนินการสอบสวน รวมทั้งมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ถูกร้องเรียนให้ชี้แจงภายในสามสิบวัน หากไม่ชี้แจงมากก็จะมีหนังสือทวงถามอีกสองครั้ง เมื่อผู้ถูกร้องเรียนชี้แจงกลับมาก็จะมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ร้องเรียนเปิดโอกาสให้ชี้แจงหักล้างผู้ถูกร้องเรียนด้วย บางครั้งก็อาจต้องลงไปในพื้นที่ด้วย จากนั้นเจ้าพนักงานสอบสวนก็จะทำการพิจารณาหาข้อยุติในประเด็นต่าง ๆ แล้วส่งเรื่องให้เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดินตามลำดับ กระบวนการทั้งหมดดำเนินการเสร็จสิ้นภายในหกเดือน ส่วนเรื่องที่มีความยุ่งยากจะมีการดำเนินการเสร็จสิ้นภายในหนึ่งปี

ประธานกรรมการกล่าวว่า ปัจจุบันยอมรับกันเป็นที่ยุติแล้วหรือไม่ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย คือ ombudsman ในประเทศอื่น หน่วยงาน ombudsman ของประเทศแคนาดาจะมี ombudsman เพียงคนเดียว และมีเจ้าหน้าที่อื่นไม่เกินสามสิบคน มีหน้าที่คอยสอดส่องดูแลความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกฏกติกาที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม ซึ่งไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานใดสามารถแก้ไขได้ โดยการแก้ไขปัญหของ ombudsman คือการไปเจรจากับหน่วยงานต่าง ๆ ให้เห็นว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกฏกติกาต่าง ๆ เป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรมอย่างไร และควรดำเนินการอย่างไร ส่วนใหญ่หน่วยงานต่าง ๆ จะเชื่อ ombudsman และทำตามที่ ombudsman เสนอ แต่หากหน่วยงานไม่ดำเนินการตามที่ ombudsman เสนอ ombudsman ก็จะรายงานไปยังรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาก็จะกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ประเด็นที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะทำได้กับประชาชนได้ เช่น เรื่องการขอใช้ไฟฟ้าจากการไฟฟ้านครหลวง หรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ที่กำหนดให้ผู้ขอต้องเดินสายไฟฟ้าเอง รวมทั้งต้องจ่ายเงินค่ามิเตอร์ และค่ารักษามิเตอร์ เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง หากต้องการขายไฟฟ้าก็ต้องอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน รวมทั้งเรื่องการเก็บค่ารักษามิเตอร์น้ำ และกรณีมิเตอร์น้ำเสียประชาชนต้องดำเนินการมาเปลี่ยนเองด้วย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ จนถึงรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินเฉพาะการพิจารณาเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ และรายงานเท่านั้น ที่มีการตั้งข้อสังเกตว่าผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีอำนาจบังคับใด ๆ เลย ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะรัฐธรรมนูญตั้งใจจะไม่ให้อำนาจอย่างอื่น การมีเจ้าพนักงานสอบสวนประมาณ ๙๐ คน นั้นน่าจะเป็นแนวทางที่ไม่น่าจะถูกต้อง ควรกำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงน่าจะเหมาะสมกว่า โดยควรให้มีหน้าที่หาข้อเท็จจริงว่าเกิดอะไรขึ้น ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร และสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นชอบธรรมหรือไม่ แล้วเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินใช้ดุลพินิจว่าเรื่องนั้นถูกต้องหรือไม่ การเพิ่มอำนาจหน้าที่หรือภารกิจอาจทำให้การดำเนินการไม่ทั่วถึง และอาจทำให้เกิดปัญหาในการกิจหลัก การเจรจาเพื่อให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแก้ไข

ของผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศไทยอาจไม่ได้ผล จึงอาจกำหนดมาตรการเพิ่มเติมในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสอบสวนแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตให้ส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก็ได้ การใช้อำนาจนั้นจะต้องระมัดระวังหากกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจแบบชี้เป็นชี้ตายผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานของรัฐ โดยหลักการแล้วผู้ตรวจการแผ่นดินกับหน่วยงานของรัฐทั้งหลายต้องเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ในลักษณะเช่นเดียวกับผู้ตรวจภายในของหน่วยงาน

นายรักษเกชา แฉฉฉาย เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ชี้แจงว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการดำเนินการประชุมหารือเกี่ยวกับเรื่องการเรียกเก็บค่าน้ำประปาขั้นต่ำเกินกว่าที่ประชาชนใช้จริงกับการประปานครหลวง และการประปาส่วนภูมิภาคแล้ว ทำให้ปัจจุบันการประปานครหลวง และการประปาส่วนภูมิภาคยอมเรียกเก็บค่าน้ำประปาตามที่ประชาชนใช้จริง

๓.๒ พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

ที่ประชุมกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญต่อจากการประชุมครั้งที่แล้ว ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา ๒๕/๑

“มาตรา ๒๕/๑ การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมาย ประชาชนชาวไทยย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำได้และได้รับการคุ้มครอง แต่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของสังคมและประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนชาวไทยต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่เพิ่มหรือจะกระทบกระเทือนต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมเพิ่มร่างมาตรา ๒๕/๑ โดยนำหลักการของร่างมาตรา ๔/๑ มาบัญญัติเป็นมาตรา ๒๕/๑

เมื่อพิจารณาถ้อยคำในวรรคหนึ่ง ของร่างมาตรา ๒๕/๑ ใช้คำว่า “กระทบกระเทือน” ดังนั้นความในวรรคสองของร่างมาตรา ๒๕/๑ ควรใช้คำว่า “กระทบกระเทือน” เช่นเดียวกับถ้อยคำในวรรคหนึ่ง เพื่อให้การบัญญัติถ้อยคำในมาตราเดียวกันเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการเห็นชอบให้เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๒๕/๑

มาตรา ๒๕/๒

“มาตรา ๒๕/๒ กฎหมายต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการกำหนดขอบเขตหรือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อประชาชนชาวไทยไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ จะกระทำมิได้

มาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสอง”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีการตั้งข้อสังเกตความว่า “...ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่ง...” ของร่าง มาตรา ๒๕/๒ นั้น ในกรณีที่กฎหมายให้เว้นคืนที่ดินเป็นการเฉพาะราย อาจขัดต่อร่างมาตรานี้หรือไม่ เนื่องจากหากยึดหลักการบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรม คำว่า “กรณีใดกรณีหนึ่ง” ไม่สามารถบังคับได้

- มีการตั้งข้อสังเกตว่า กฎหมายทั่วไปแม้จะไม่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ดังนั้น หากมีการ ตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะสามารถทำได้หรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่า บางกรณีอาจมีการออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิบังคับใช้กับ กลุ่มคนบางกลุ่มได้

- มีการสอบถามว่า ในร่างรัฐธรรมนูญจะใช้คำที่ระบุถึงสถานะของคนไว้ ๒ คำ คือ คำว่า “ประชาชนชาวไทย” ซึ่งหมายความว่าเฉพาะคนไทยเท่านั้น และคำว่า “บุคคล” ซึ่งหมายความว่าถึงคนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือไม่

- เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาความในร่างมาตรา ๒๕/๒ วรรคหนึ่ง มีการตั้งข้อสังเกตว่า ผู้หญิงสามารถ บวชพระได้หรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่า ในกรณีดังกล่าวไม่สามารถออกกฎหมายที่เป็นการห้ามผู้หญิง ไม่ให้บวชพระได้ แต่เหตุที่ผู้หญิงไม่สามารถบวชพระได้ เนื่องจากขัดกับพระธรรมวินัยจึงไม่สามารถบวชพระ ให้แก่ผู้หญิงได้

- มีการแสดงความเห็นว่า มีประเด็นของการบัญญัติความว่า “...ต้องระบุเหตุผลความจำเป็น ในการกำหนดขอบเขตหรือการจำกัดสิทธิเสรีภาพไว้ด้วย” ไว้ในร่างมาตรา ๒๕/๒ ซึ่งเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ และ ปี ๒๕๕๐ แล้ว ได้มีการบัญญัติให้ระบุเลขมาตราในกรณีที่มีการออกกฎหมายที่เป็นการขัด ต่อรัฐธรรมนูญว่าขัดรัฐธรรมนูญมาตราใด แต่ตามแนวการร่างรัฐธรรมนูญนี้ ได้บัญญัติให้สิทธิเสรีภาพทุก เรื่อง แต่อาจมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการได้ ดังนั้น การที่จะให้ระบุเลขมาตราอาจเกิดความสับสน เนื่องจากในอดีตอาจมีกลุ่มกฎหมายหลายกลุ่มที่อ้างเลขมาตราของรัฐธรรมนูญในการออกกฎหมายที่ กระบสิทธิตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ กลุ่มกฎหมายที่อ้างเลขมาตราของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และเมื่อ รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ถูกยกเลิก ในระหว่างนั้นก็ได้มีการออกกฎหมายโดยไม่ได้มีการอ้างเลขมาตรา และ ต่อมาเมื่อมีรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ การเสนอกฎหมายก็อ้างเลขมาตราของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ซึ่งไม่ตรงกับ เลขมาตราของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และเมื่อรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ถูกยกเลิก การเสนอกฎหมายก็ไม่ได้มี การอ้างเลขมาตราของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ อีก ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการอ้างเลขมาตรา เกิดขึ้นอีกเช่นในอดีต ร่างรัฐธรรมนูญนี้จึงควรกำหนดให้ระบุเพียงเหตุผลและความจำเป็น โดยไม่ต้องอ้าง เลขมาตราของรัฐธรรมนูญอีก ซึ่งเหตุผลและความจำเป็นจะระบุไว้ในเหตุผลหรือระบุอยู่ในบันทึกวิเคราะห์ สรุปลสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ โดยจะต้องระบุเหตุผลว่าเหตุใดจึงมีการเสนอกฎหมายที่ไปจำกัด สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สามารถตรวจสอบการตรากฎหมายฉบับดังกล่าวได้

- การตรากฎหมายมีอยู่ด้วยกัน ๒ ประเภท คือ กฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพและกฎหมายที่ กำหนดขอบเขตว่าการใช้สิทธิจะต้องมีเงื่อนไขอย่างไรบ้าง

อย่างไรก็ตาม การระบุเหตุผลความจำเป็นไม่ควรระบุขอบเขตในการจำกัดสิทธิเสรีภาพ เนื่องจาก ขอบเขตการจำกัดสิทธิในแต่ละเรื่องจะไปปรากฏอยู่ในรายละเอียดของมาตราของกฎหมายนั้นๆ อยู่แล้ว ดังนั้น ที่ประชุมจึงให้ตัดความว่า “กำหนดขอบเขตหรือการ” ที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๕/๒ ออก

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่าในอนาคตในการเสนอร่างพระราชบัญญัติไม่จำเป็นต้องระบุเลขมาตราที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพ เพียงแต่ระบุเหตุผลความจำเป็นไว้ในเหตุผลแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้นๆ

- การกำหนดขอบเขตของหลักการเป็นเรื่องเทคนิคและกลไกในการพิจารณา ร่างกฎหมายของฝ่ายสภา เนื่องจากข้อบังคับการประชุมฯ ได้กำหนดห้ามมิให้แปรญัตติเกินหลักการที่สภามีมติรับหลักการไว้ ดังนั้น ร่างมาตรา ๒๕/๒ วรรคหนึ่ง ไม่อาจบัญญัติคำว่า “ขอบเขตของหลักการ” ได้ แต่เรื่องที่ต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการเสนอกฎหมายจะต้องระบุไว้ในเหตุผลท้ายพระราชบัญญัติของหน่วยงานที่เสนอร่างกฎหมาย แต่การกำหนดขอบเขตในการจำกัดสิทธิเสรีภาพไม่ควรบัญญัติไว้เนื่องจากจะกระทำไดยาก

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ในกรณีที่มีการออกกฎหมายที่มีผลบังคับเฉพาะกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และในกรณีที่มีการออกกฎหมายที่มีผลย้อนหลังเป็นโทษในทางอาญาจะทำได้หรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว การที่จะถือว่าเป็นการออกกฎหมายที่มีผลบังคับเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งตามร่างมาตรา ๒๕/๒ หรือไม่นั้น เป็นเรื่องเทคนิคในการเสนอกฎหมายที่จะให้มีผลเป็นการทั่วไปให้มีผลเป็นการเฉพาะก็สามารถทำได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการเห็นชอบให้เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๒๕/๒ ดังนี้

“มาตรา ๒๕/๒ กฎหมายต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อประชาชนชาวไทยไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ จะกระทำมิได้

มาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสอง”

มาตรา ๒๖

“มาตรา ๒๖ ประชาชนทุกคนย่อมได้รับการเคารพในฐานะปัจเจกบุคคล สิทธิของประชาชนในชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุขภายในขอบเขตที่ไม่ขัดต่อประโยชน์สุขอันร่วมกันของสาธารณะ ต้องได้รับความเคารพสูงสุดในการออกกฎหมายหรือในการอื่นใดที่เกี่ยวกับการปกครองประเทศ

บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิหรือเสรีภาพของตนได้ แต่ต้องเป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกของสังคม ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมเห็นว่า ร่างมาตรา ๒๖ ได้บัญญัติโดยวางหลักการเช่นเดียวกันกับร่างมาตรา ๒๕/๑ ที่คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่ ดังนั้น จึงเห็นควรให้ตัดร่างมาตรา ๒๖ ออกทั้งมาตรา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการเห็นชอบให้ตัดร่างมาตรา ๒๖ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๒๗

“มาตรา ๒๗ การกำหนดขอบเขตของสิทธิหรือเสรีภาพ หรือการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ จะกระทำได้อีกแต่โดยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพียงเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลภายใต้เงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้

กฎหมายที่จะตราขึ้นใช้บังคับตามวรรคหนึ่ง จะกระทำได้แต่เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ หรือเมื่อมีการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจหรือสังคมส่วนรวม หรือเพื่อจัดระเบียบการใช้สิทธิหรือเสรีภาพไม่ให้เกิดการรบกวนความเป็นอยู่โดยปกติสุขของประชาชน

ภายใต้บังคับมาตรา ๒๖ การใดที่มีได้ถูกห้ามโดยกฎหมาย บุคคลย่อมสามารถกระทำได้ และบุคคลจะถูกบังคับให้กระทำการที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ไม่ได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการกำหนดขอบเขตหรือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งไว้ด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

มีกรรมการเสนอให้ตัดร่างมาตรา ๒๗ ออกทั้งมาตรา และให้นำความวรรคสี่ของร่างมาตรา ๒๗ ไปบัญญัติเป็นวรรคแรกของร่างมาตรา ๒๕/๒ ซึ่งคณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

มติที่ประชุม

คณะกรรมการเห็นชอบให้ตัดร่างมาตรา ๒๗ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๒๘

“มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ จะกระทำมิได้

มาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสอง”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เมื่อพิจารณาความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๘ จะใช้ถ้อยคำว่า “บุคคล” ซึ่งมีความหมายรวมถึงชายและหญิงก็ตาม อย่างไรก็ตาม ควรบัญญัติให้ชัดเจน โดยเสนอให้บัญญัติเพิ่มความเป็นวรรคสอง ความว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

- มีการตั้งข้อสังเกตว่า ควรให้เพิ่มคำว่า “และเสรีภาพ” ไว้ในร่างมาตรา ๒๘ วรรคสอง ตามที่คณะกรรมการเพิ่มวรรคขึ้นใหม่ เนื่องจากความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรานี้ได้บัญญัติรับรองไว้ ๒ เรื่อง คือเรื่องสิทธิ และเรื่องเสรีภาพ ดังนั้น เมื่อมีการบัญญัติเรื่องสิทธิว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันแต่เพียงอย่างเดียวอาจมีการแปลความได้ว่า เสรีภาพของชายและหญิงไม่เท่าเทียมกันหรือไม่ จึงเป็นเหตุให้มีการเสนอเพิ่มคำว่า “และเสรีภาพ” ไว้ในวรรคสอง

ต่อประเด็นการตั้งข้อสังเกตดังกล่าวว่า ความในวรรคหนึ่งได้ใช้คำว่า “บุคคล” ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงสิทธิและเสรีภาพทั้งชายและหญิงแล้ว แต่เหตุที่มีการบัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิ

เท่าเทียมกัน” เนื่องจากผู้หญิงให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิเท่ากัน ประกอบกับเรื่องเสรีภาพชายและหญิงอาจไม่เท่าเทียมกันได้

- มีการรณรงค์ข้อสังเกตในร่างมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ว่า กรณีคนต่างด้าวจะได้รับสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันเช่นเดียวกับคนไทยหรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่า รัฐธรรมนูญใช้บังคับกับคนไทยเท่านั้น สำหรับสิทธิเสรีภาพของคนต่างด้าวจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพันธกรณีที่รัฐไทยมีต่อต่างประเทศตามกฎหมายระหว่างประเทศ และตามสนธิสัญญาหรือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเสรีภาพนั้นๆ มิได้ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญ

- มีการรณรงค์เสนอให้เพิ่มเติมความว่า “ตามรัฐธรรมนูญนี้” ในตอนท้ายของความในวรรคหนึ่ง จะทำให้เกิดความชัดเจน เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญนี้ในมาตราตอนต้นได้มีการบัญญัติถึงสิทธิของคนไทยและคนต่างด้าวมีสิทธิเพียงใดแล้ว ซึ่งการเติมความดังกล่าวจะทำให้หมายความว่าคนไทยมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และระหว่างคนต่างด้าวด้วยกันเองก็มีสิทธิเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญนี้

- มีการรณรงค์ข้อสังเกตว่า ถ้าเป็นกรณีสิทธิของคนไทยจะใช้คำว่า “ประชาชนชาวไทย” และถ้าเป็นสิทธิของบุคคลทุกประเภทจะใช้คำว่า “บุคคล” ดังนั้น อาจมีปัญหาในการตีความได้ว่าสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามมาตรานี้จะครอบคลุมไปถึงคนต่างด้าวด้วยหรือไม่ ซึ่งสิทธิเสรีภาพบางเรื่องคนไทยกับคนต่างด้าวมีสิทธิไม่เท่ากัน เช่น สิทธิในด้านแรงงาน

- การร่างบททั่วไปของรัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติให้รู้ว่า รัฐธรรมนูญนี้คุ้มครองปวงชนชาวไทย และในแต่ละมาตราก็สามารถใช้คำว่า “บุคคล” ได้ทุกมาตรา

- มีการรณรงค์ข้อสังเกตว่า ในเรื่องสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในต่างประเทศนั้น แม้เป็นบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายก็ได้รับความคุ้มครอง

- เมื่อพิจารณากฎบัตรของ EU ในประเด็นการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวเข้าประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมีลักษณะที่เรียกว่า โลกไร้พรมแดน (borderless) คนต่างด้าวสามารถเข้าออกประเทศได้ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของแรงงานต่างด้าวก็ดี แต่บางประเทศมีการตั้งข้อสงวนไว้เช่นกัน เช่น ในเรื่องความมั่นคง ในเรื่องการขนย้ายแรงงานข้ามชาติ ดังนั้น ประเทศไทยอาจจะมีข้อสงวนดังกล่าวได้ เนื่องจากปัจจุบันยังมีปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำอยู่

- มีการรณรงค์ข้อสังเกตว่า หากเปลี่ยนความหมายของคำว่า “บุคคล” หมายถึง ประชาชนชาวไทย อาจทำให้เกิดความสับสนในการตีความ ซึ่งสิทธิบางประเภท เช่น การศึกษาคนต่างด้าวก็ย่อมได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับคนไทย เนื่องจากเรื่องดังกล่าวจะไปสัมพันธ์กับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชน ที่รัฐจะต้องให้การศึกษแก่เด็กซึ่งเป็นคนต่างด้าว ดังนั้น หากบัญญัติรัฐธรรมนูญโดยแยกเป็น ๒ ส่วน ระหว่างสิทธิของคนไทยและคนต่างด้าวน่าจะมีความเหมาะสม

- รัฐธรรมนูญนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองคนไทยเท่านั้น สำหรับคนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ไม่ได้ให้สิทธิแก่คนต่างด้าวเนื่องจากรัฐธรรมนูญให้สิทธิรับรองไว้

- มีการรณรงค์เสนอว่า หากที่ประชุมมีความเห็นตรงกันว่า บุคคล หมายถึง คนไทย เท่านั้น ก็ควรมีบทบัญญัติถึงสิทธิของคนต่างด้าวเช่นเดียวกับร่างมาตรา ๔๕ ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่แล้ว (ศาสตราจารย์ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมาธิการ) ซึ่งเป็นการบัญญัติถึงสิทธิเสรีภาพของคนต่างด้าวที่ไม่ได้ถือสัญชาติไทยให้เป็นไปตามสนธิสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศ จะเหมาะสมหรือไม่

ต่อประเด็นที่มีการเสนอดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่าหากนำหลักการตามร่างมาตรา ๔๕ มาบัญญัติไว้ จะมีความหมายเท่ากับการจำกัดสิทธิของคนต่างด้าว ดังนั้น จึงไม่ควรนำหลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้ใน ร่างรัฐธรรมนูญนี้

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า เรื่องสิทธิของคนต่างด้าวเป็นเรื่องที่รัฐให้สิทธิแก่คนอีกรัฐหนึ่งตาม พันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งเห็นควรให้มีการไปตรวจสอบเรื่องสิทธิของคนต่างด้าวที่รัฐไทยมีตามพันธกรณี กับต่างประเทศว่ามีเรื่องใดบ้างที่รัฐไทยได้ตั้งข้อสงวนเรื่องสิทธิไว้

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ในกรณีที่คนต่างด้าวทำผิดกฎหมายไทยจะพิจารณาไปตามกฎหมาย ไทยหรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว ที่ประชุมเห็นว่าหากคนต่างด้าวทำผิดในรัฐไทยก็ต้องบังคับตามกฎหมายไทย โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติของผู้กระทำความผิด

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติให้รอการพิจารณาร่างมาตรา ๒๘ ไว้ก่อน โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ไปปรับปรุงถ้อยคำให้มีความสอดคล้องกับร่างมาตรา ๒๕/๑ และมาตรา ๒๕/๒ ที่คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่ ความที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รอการ พิจารณาไว้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญนี้ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

ทว่าเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลส่วใดด้วยเหตุใด ๆ สขทระทำมิได้

ขกตททที่ทททตขึ้นเพือขส้ตอุปสรรคหรือสขเสรีมิให้บุคคลสททททใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ไม่เป็นทวเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตทททททท

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและ กล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา

นางสาววรินทร์พร ปณิธานธรรม

วิทยาการชำนาญการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยาการปฏิบัติการ

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
สำนักกรรมธิการ ๒
ผู้ตรวจทาน

นายจินตพันธุ์ ทั้งสุบุตร
ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์